

Verslag van het ingevolge artikel 5, sub d., J° 2 Archiefbesluit 1995, gevoerde driehoeksoverleg tussen het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, ministerie van Defensie, ministerie van Financiën, ministerie van Justitie, ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, ministerie van Verkeer en Waterstaat, ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer en de Rijksarchiefdienst met betrekking tot de selectielijst, zoals bedoeld in artikel 2, eerste lid, van het archiefbesluit 1995, van archiefbescheiden van deze zorgdragers betreffende het beleidsterrein Emancipatie en gelijke behandeling vanaf 1945

E.A.T.M. Schreuder
8 april 2002

INLEIDING

De voorliggende ontwerp-selectielijst is een selectielijst als bedoeld in artikel 2, eerste lid van het Archiefbesluit 1995 (Stb. 671). De lijst heeft de vorm van een Basisselectiedocument (BSD). Een BSD bestaat voor het grootste deel uit een lijst van handelingen. In een BSD wordt op grond van een aantal selectiecriteria aan elke handeling een waardering gegeven, die neerkomt op een selectiebeslissing met betrekking tot de bescheiden die de neerslag van de handeling vormen (B = te bewaren; V = op termijn te vernietigen)

De volgende vernietigingslijst wordt in zijn geheel ingetrokken:

Lijst van te vernietigen archiefbescheiden van de Directie coördinatie emancipatiebeleid van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (CD/RAI/88/355/Wk d.d. 22-11-1988; CDAZ 89/0522 d.d. 02-02-1989) Stcrt. 1989-143)

HET BELEIDSTERREIN EMANCIPATIE EN GELIJKE BEHANDELING

E M A N C I P A T I E

Het beleidsterrein emancipatie omvat het geheel van het beleid van de Nederlandse overheid dat erop gericht is de bestaande ongelijkheid in behandeling van mannen en vrouwen op te heffen.

De beleidsdoelstellingen van het emancipatiebeleid zijn als volgt omschreven:

- *opheffen van achterstand van vrouwen* –

Met het veranderende denken over de positie van de vrouw in de Nederlandse samenleving, zijn ook de doelstellingen van het emancipatiebeleid in de loop der jaren verschoven. Toen de overheid in het begin van de jaren zeventig een begin maakte met emancipatiebeleid, werd de achterstand van vrouwen als uitgangspunt genomen. Het ging hierbij met name over het wegnemen van formele

ongelijke berechtiging, en over het doorbreken van rolpatronen. Mede gevoed door een tekort aan onderwijzeressen en verpleegsters werden gehuwde vrouwen aangespoord niet langer thuis te blijven, maar weer aan het werk te gaan.

- opheffen van structureel ongelijke machtsverhoudingen -

In de loop van de jaren tachtig verschoof de aandacht van het doorbreken van rolpatronen naar de verschillen tussen mannen en vrouwen op sociaal-economisch gebied. Niet langer werd de achterstand van vrouwen als het probleem gezien. In plaats daarvan ging de aandacht uit naar de structurele en culturele belemmeringen die de verdere totstandkoming van een geëmancipeerde samenleving in de weg zouden staan.

In de praktijk ging het voornamelijk om herverdeling van arbeid en inkomen. Vrouwen moesten meer dan tevoren de kansen en mogelijkheden krijgen om volwaardig aan het arbeidsproces deel te nemen, en op die wijze een eigen positie, aanzien, macht en inkomen te verwerven.

- bereiken van zelfstandigheid van de jongere generaties -

Aan het eind van de jaren tachtig, kwam het accent meer te liggen op de jongere generaties. Het beleid was gericht op de verwezenlijking van zelfstandigheid van de generatie die na 1990 de leeftijd van 18 jaar zouden bereiken. Aanvankelijk richtte de overheid zich vooral op het bevorderen van economische zelfstandigheid van meisjes. Later groeide het besef dat ook de jongens niet alleen op economisch, maar ook op maatschappelijk gebied (zorgtaken) zelfstandigheid dienden te verwerven.

- mogelijk maken van combinatie van arbeid en zorg -

Begin jaren negentig kwam de overheid, mede op basis van het onderzoeksrapport 'Emancipatie ten halve geregeld', tot de conclusie dat de arbeidsparticipatie van vrouwen wel vergroot was, maar dat er weinig vooruitgang was geboekt ten aanzien van de verdeling van arbeid en zorg voor kinderen en overige onbetaalde arbeid. De doelstelling van het emancipatiebeleid verschoof hiermee naar het bereiken van een situatie waarin mannen en vrouwen in staat gesteld worden arbeid, zorg, en sociale en politieke activiteiten op meerdere manieren te combineren; iedereen moet actief kunnen zijn in verschillende levenssferen.

- erkenning van diversiteit als bron van kwaliteit -

Behalve het mogelijk maken van het combineren van arbeid en zorg, was in de jaren negentig het emancipatiebeleid van de overheid gericht op het bereiken van een mentaliteitsverandering. Te lang was binnen het emancipatiebeleid uitgegaan van de gedachte dat (groepen) vrouwen in een achterstandspositie verkeerden. In plaats daarvan moest de diversiteit in de samenleving - in sekse, leeftijd, etniciteit, seksuele voorkeur, en religie - gezien worden als een bron van kwaliteit. Doelstelling van het emancipatiebeleid werd de erkenning van het belang van diversiteit voor de samenleving als geheel.

GELIJKE BEHANDELING

In de eerste zin van artikel 1 van de Grondwet is het gelijkheidsbeginsel opgenomen. Hierin ligt een opdracht aan de wetgever, het bestuur, en de rechter om bij het stellen van regels of het nemen van beslissingen in concrete gevallen alleen ter zake doende en gerechtvaardigde verschillen van de zich voordoende gevallen in aanmerking te nemen. De tweede zin van hetzelfde artikel bepaalt dat discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, of op welke grond dan ook, niet is toegestaan.

Ter specificatie van deze bepaling in de Grondwet zijn de afgelopen vijftientig jaar een aantal wetten uitgevaardigd die de gelijke behandeling moeten bevorderen. Deze wetten betreffen een breder terrein dan dat van het beleidsterrein emancipatie alleen.

In 1975 werd de Wet gelijk loon voor vrouwen en mannen van kracht. Bij deze wet werd de Commissie voor gelijk loon voor vrouwen en mannen ingesteld. De commissie diende toezicht te houden op de naleving van de wet. Op verzoek van werknemer of werkgever kon de commissie een onderzoek instellen naar, en advies uitbrengen over de aanspraak van een werknemer op een loon dat gelijk was aan het loon dat een werknemer van het andere geslacht voor arbeid van gelijke waarde ontving.

In 1980 kwam de Wet gelijke behandeling van mannen en vrouwen tot stand als aanpassing van de Nederlandse wetgeving aan de richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 9 februari 1976 inzake de gelijke behandeling van mannen en vrouwen. Toen de Wet gelijke behandeling van mannen en vrouwen in 1980 werd uitgevaardigd, werd de toezichthoudende rol van de Commissie gelijk loon voor vrouwen en mannen uitgebreid met de controle op de naleving van de Wet gelijke behandeling van mannen en vrouwen. De commissie droeg vanaf dat moment de naam: Commissie gelijke behandeling van mannen en vrouwen bij de arbeid.

Eveneens in 1980 werd de Wet gelijke behandeling van mannen en vrouwen in de burgerlijke openbare dienst van kracht. Deze wet was een aanpassing van de Nederlandse wetgeving op het terrein van het overheidspersoneel met het oog op de richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 10 februari 1975 inzake gelijke beloning van mannelijke en vrouwelijke werknemers, en de richtlijn van 9 februari 1976 inzake de gelijke behandeling van mannen en vrouwen. Bij deze wet werd een Commissie gelijke behandeling van mannen en vrouwen in de burgerlijke openbare dienst ingesteld. Deze commissie had tot taak op verzoek van werknemer of werkgever een onderzoek in te stellen naar, en advies uit te brengen over een eventueel onwettig onderscheid in de behandeling van mannen en vrouwen bij de arbeid in de burgerlijke openbare dienst.

In 1989 vond een herziening plaats van de wetgeving inzake gelijke behandeling van mannen en vrouwen. De Commissie gelijke behandeling van mannen en vrouwen bij de arbeid, en de Commissie gelijke behandeling van mannen en vrouwen bij de arbeid in de burgerlijke openbare dienst werden samengevoegd tot één nieuwe commissie, die de naam Commissie gelijke behandeling van mannen en vrouwen bij de arbeid kreeg. Deze nieuwe commissie hield dezelfde onderzoek- en adviestaken als de twee vorige commissies samen.

Behalve het samenvoegen van de twee commissies, bestond de herziening uit het samenvoegen van wetgeving. Het werd voor het effect van de wetgeving beter geacht als de overige wetten inzake gelijke behandeling van mannen en vrouwen (Wet gelijke behandeling van mannen en vrouwen in de burgerlijke openbare dienst; Wet gelijk loon voor vrouwen en mannen; Wet tijdelijke voorziening gelijke behandeling van mannen en vrouwen en van gehuwden en ongehuwden in geval van beëindiging van de dienstbetrekking werden opgenomen in de Wet gelijke behandeling van mannen en vrouwen. Deze laatste wet werd in dat kader gewijzigd.

Gelijk met de herziening van de wetgeving inzake gelijke behandeling van mannen en vrouwen, werd het nodig geacht aan te geven in welke uitzonderingsgevallen het geslacht bepalend zou mogen zijn voor beroepsactiviteiten. Naast een opsomming in artikel 1 van het Besluit beroepsactiviteiten waarvoor in voorkomend geval vanwege hun aard of de voorwaarden voor de uitoefening ervan het geslacht bepalend kan zijn, geeft dit besluit de mogelijkheid aan de minister van Defensie aan te duiden welke beroepsactiviteiten binnen de Krijgsmacht onder dit besluit vallen.

Op 1 september 1994 werd de Algemene wet gelijke behandeling (AWGB) van kracht. Deze wet verbiedt het maken van onderscheid tussen personen op grond van godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, nationaliteit, hetero- of homoseksuele gerichtheid, of burgerlijke staat. Het verbod op het maken van onderscheid geldt op het terrein van de arbeid (inclusief de scholing en beroepsopleiding), bij het aanbieden van goederen en diensten, en bij advies en voorlichting over beroepskeuze.

Bij de AWGB is een Commissie gelijke behandeling ingesteld, die op verzoek kan onderzoeken of er een onwettig onderscheid is gemaakt op één van de bovengenoemde gronden. Deze commissie nam de nog lopende onderzoeken van de Commissie gelijke behandeling van mannen en vrouwen bij de arbeid over. Deze laatste commissie werd met de invoering van de Algemene wet gelijke behandeling opgeheven.

TOTSTANDKOMING BSD

Het BSD is gebaseerd op het institutioneel onderzoek dat in 1999-2000 bij het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is uitgevoerd door mw. drs. T.I. van Galen-Steegstra, hetgeen resulteerde in het rapport institutioneel onderzoek *Emanciperen kun je leren. Een institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein emancipatie en gelijke behandeling, 1965-1998*.

Reikwijdte van het BSD

Het BSD is door de in de aanhef van dit verslag genoemde zorgdragers ingediend voor alle actoren waarvan de handelingen in de ontwerp-selectielijst zijn voorzien van een waardering.

BELANGEN

Tijdens het opstellen van het BSD en tijdens het gevoerde driehoeksoverleg is rekening gehouden met de in artikel 2, sub c. van het Archiefbesluit 1995 genoemde waarde van de archiefbescheiden als bestanddeel van het cultureel erfgoed en het onder sub d. van hetzelfde besluit genoemde belang van de in de archiefbescheiden voorkomende gegevens voor overheidsorganen, voor recht- of bewijszoekenden en voor historisch onderzoek. Als uitgangspunt van het overleg gold de selectiedoelstelling van de Rijksarchiefdienst, die inhoudt dat met de te bewaren gegevens een reconstructie van het handelen van de rijksoverheid op hoofdlijnen ten opzichte van haar omgeving mogelijk moet zijn, waardoor bronnen van de Nederlandse samenleving en cultuur veilig worden gesteld voor blijvende bewaring.

Bij de handelingen die zijn gewaardeerd voor vernietiging op termijn, is de termijn vastgesteld met het oog op het belang van de archiefbescheiden voor overheidsorganen en voor de recht- en bewijszoekende burger. De beoordeling en vaststelling van de minimale termijnen zijn geschied door de deskundigen van de zorgdragers. De vertegenwoordiger van de Rijksarchiefdienst heeft zich ervan vergewist dat zij gezien hun inbreng en functie inderdaad kunnen gelden als deskundigen op dit terrein.

HET DRIEHOEKSOVERLEG

Aan het driehoeksoverleg namen deel:

Van de zijde van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid:

Mw. drs. Nuria Ringe, beleidsmedewerkster onderzoek van de Directie Coördinatie Emancipatie

Mw. Inge Henkel, archiefmedewerkster van de Directie Coördinatie emancipatie

Mw. M. Raquet, beleidsmedewerker Gelijke Behandeling van de Directie Arbeidsverhoudingen

Dhr. M. Zonneveld, medewerker Beleid en Advies DIV

Dhr. J. de Bruin, medewerker Beleid en Advies DIV

Van de zijde van het ministerie van Defensie

Luitenant-kolonel J.A. van Baal-de Graaf, beleidsmedewerker directoraat-generaal personeel, afdeling beleidsontwikkeling (materiedeskundige)

dhr. H.E.M. Mettes, medewerker Centraal Archieven Depot

Van de zijde van het ministerie van Financiën

Mw. mr. M.J.H.P. de Bekker, beleidsmedewerker Central directie Wetgeving Juridische en

Bestuurlijke Zaken, secretaris van de Emancipatiecommissie van het ministerie

Dhr. P.C.A. Lamboo, stafmedewerker Institutioneel Onderzoek en Selectiebeleid van de Afdeling Algemene Secretarie

Van de zijde van het ministerie van Justitie

Mw. drs. J. Bloem, medewerkster directie Strategie Rechtspleging, deskundig op het terrein van emancipatie en gelijke behandeling

Dhr. J. G. M. Gerse, projectleider PIVOT

Van de zijde van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

Ir. J.M.W. Huijbregts, beleidsmedewerker Directie Landbouw

R.A.M Teeuwisse (hoofd archief, directie Juridische Zaken)

S.N.J. Tolido, coördinator DIV Directie Landbouw

J.H. van Tol, senior adviseur DI Directie Informatiemanagement en facilitaire aangelegenheden

Van de zijde van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen

Mw. drs. J. van Beveren, coördinator voor het beleidsterrein emancipatie en gelijke behandeling voor het ministerie van OC en W

Mw. M.J. Oosterbaan, medewerkster van de Afdeling Informatiediensten, archiefdeskundige

Van de zijde van het ministerie van Verkeer en Waterstaat

C.A. Groenewold, DPO, deskundig op het beleidsterrein

C.E.M. Strik-Zijlstra, medewerker FAC/DIV, archiefdeskundige

Van de zijde van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Mw. drs. C.A. Tiggelaar, senior beleidsmedewerker van de afdeling Infrastructuur van de Directie Sociaal Beleid

Dhr. D.G. Ebbeling, programmahouder van de afdeling Infrastructuur van de directie Sociaal Beleid

Dhr. drs. L.B. Humbert, adviseur van de stafeenheid Strategische Productontwikkeling van de Facilitaire Dienst

Van de zijde van het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Dhr. L.J.M. van Leeuwen, Centrale Directie Personele Zaken

Dhr. R.D. Ramdjielal, hoofd Archief en Informatiecentrum

Van de zijde van de Rijksarchiefdienst

mw. E.A.T.M. Schreuder, medewerkster Selectie Algemeen Rijksarchief

Als adviseur van de vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris trad op mw. prof. dr. M Grever op voordracht van het Koninklijk Nederlands Historisch Genootschap

Het driehoeksoverleg vond mondeling plaats tussen vertegenwoordigers van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris; de materiedeskundige namens de KNHG, mw. Grever en de vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris; en schriftelijk van alle andere deelnemende zorgdragers.

HANDELING 68

Van de zijde van de RAD wordt gevraagd of deze handeling een pro forma overeenstemming betreft of dat er ook door het ministerie inhoudelijk aan de handeling wordt bijgedragen. Het overleg besluit de waardering te handhaven omdat gezien de aard van de handeling niet te verwachten is dat deze handeling een inhoudelijke uitwisseling van standpunten en gegevens zal bevatten.

HANDELINGEN 7, 8, 62, 63, 124, 125, 126, 127, 154, 155, 168, 169 EN 230 EN 231

Gezien de aard van het beleidsterrein waarbij vele maatschappelijke organisaties en groeperingen actief zijn en waarbij er veel interactie is tussen overheid en deze organisaties en groeperingen over de richting van het beleid en de uitvoering, wordt besloten deze handelingen te waarderen met een B. Op dit beleidsterrein is te verwachten dat bezwaar- en beroepsprocedures op dit beleidsterrein vaker dan op een aantal andere beleidsterreinen, zoals b.v. sociale verzekeringen, politiek geïnspireerd zullen zijn en/of ingrijpen op het beleid van de overheid. Mw. Grever meent dat de neerslag van deze handelingen bij uitstek een tijdsbeeld kan geven van de interactie tussen overheid en burgers op dit beleidsterrein.

HANDELING 75

Van de zijde van het ministerie van Justitie wordt voorgesteld handeling 75 met een B te waarderen. Van de zijde van de RAD wordt betoogd dat deze handeling uitsluitend de financiële tegemoetkomingen aan de leden van de Commissie gelijke behandeling betreft en dat de neerslag voor historisch onderzoek op dit beleidsterrein niet van groot belang zal zijn. Mw. Grever sluit zich hierbij aan. Het overleg besluit de waardering V te handhaven.

HANDELING 97

Van de zijde van het ministerie van Justitie wordt bepleit deze handeling te waarderen met een B. Van de zijde van de RAD wordt gesteld dat deze handeling uitsluitend de rechtspositie van de aan de Commissie voor Gelijke behandeling verbonden personen betreft en dat de neerslag voor historisch onderzoek op dit beleidsterrein niet van groot belang zal zijn. Mw. Grever sluit zich hierbij aan. Het overleg besluit de waardering V te handhaven.

HANDELING 104

Mw. Grever pleit ervoor dat deze handeling met een B wordt gewaardeerd. De rijksoverheid is een belangrijke werkgever en op het terrein van de emancipatie en gelijke behandeling zou de rijksoverheid als werkgever een voorbeeldrol hebben op basis van haar eigen beleid, opgesteld in zijn rol van wetgever. De neerslag van deze handeling kan dan inzicht geven in het handelen van de overheid als werkgever op dit beleidsterrein. De RAD gaat akkoord met een wijziging van de waardering. Aangezien handeling 106 en 107 inhoudelijk gelijk staan aan handeling 104 worden ook deze handelingen met een B gewaardeerd.

HANDELING 221

De RAD en mw. Grever vragen naar de procedures bij het benoemen van de jury voor de Joke Smitprijs. Deze prijs is op het beleidsterrein een belangrijke prijs. Van de zijde van DCE wordt gesteld dat elk jaar personen uit per jaar wisselende organisaties worden uitgenodigd om in de jury zitting te nemen. De keuze voor de organisaties en personen kan samenhangen met de door de bewindspersoon gewenste aandacht voor bepaalde aspecten op het beleidsterrein. Zo kan het voorkomen dat het ene jaar meer het accent zal liggen op culturele organisaties, een ander jaar op jongeren. De keuze voor een jury is deels politiek geïnspireerd. De RAD stelt voor de handeling met een B te waarderen. Het overleg gaat akkoord met een wijziging van de waardering.

HANDELINGEN 264 EN 273

De RAD merkt op dat deze handeling met B gewaardeerd zou kunnen worden. Van de zijde van het ministerie van SZW wordt gesteld dat deze handeling niet is verricht. Normaliter valt het toezicht samen met de controle van de jaarrekeningen. Wanneer er aanleiding voor is, wordt de subsidie ingetrokken of teruggevorderd. Die handelingen met een B zijn gewaardeerd. De gegevens over de subsidieverstrekking zijn terug te vinden in de jaarverslagen, jaarrekeningen, e.d. Daarmee blijven voldoende gegevens bewaard om historisch onderzoek mogelijk te maken. Mw. Grever vindt dat de handelingen m.b.t. de verstrekking van subsidies juist zijn gewaardeerd. De RAD gaat op grond van het bovenstaande akkoord met een V. De waardering van de handeling blijft ongewijzigd.

Handeling 300 (oud nummer 297)

De RAD en het ministerie van Justitie stellen voor deze handeling met B te waarderen. Het betreft hier een handeling waarbij sprake zal zijn van een inhoudelijke uitwisseling van gegevens en standpunten. Aangezien het op dit beleidsterrein een belangrijke handeling betreft waarbij de overheid de werking van de eigen wetgeving in de samenleving evalueert, is een B voor beide handelingen - 113 en 300 – op zijn plaats. Van de zijde van het ministerie van OCenW wordt voorgesteld alleen de rapporten te bewaren. Door de RAD wordt dit afgewezen. Bij deze handeling is juist de totstandkoming vanuit het gezichtspunt van de verschillende actoren van de rapporten van belang. Het overleg gaat akkoord met het wijzigen van de waardering naar B.

Het verslag is voorgelegd aan de bij het overleg betrokken personen. Deze hebben hun goedkeuring aan dit verslag gegeven.